

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-321/24 - 1

Kohtuasi C-321/24

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

30. aprill 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal Judiciaire de Paris (Pariisi esimese astme kohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. aprill 2024

Hageja:

BC

Kostja:

S. C. P. Attal et Associés

TRIBUNAL JUDICIAIRE DE PARIS (Pariisi esimese astme kohus, Prantsusmaa)

Kulude kontrollimine

[...]

TASU SUURUST MÄÄRAVA KOHTUNIKU (*JUGE TAXATRICE*)

VAHEMÄÄRUS

4. aprill 2024

HAGEJA

BC

ET

[...] 75005 PARIS

Kohtusse ilmunud

KOSTJA

S.C.P. ATTAL & ASSOCIES

[...] 75008 PARIS

[...]

KOHTUMÄÄRUS

I - Vaidluseseme lühitutvustus

- 1 Prantsuse kodanik XY suri 29. juulil 2020 Belgias, kus oli olnud tema alaline elukoht.
- 2 Ta jättis pärijaks oma õe BC, kes on Prantsuse kodanik, Prantsuse maksuresident ja elab Prantsusmaal.
- 3 XY pärand koosneb Belgias ja Prantsusmaal asuvast vallas- ja kinnisvarast.
- 4 Pärimismenetluse algatas Uccle'i (Belgia) notar Marchant 12. oktoobril 2020. Samal päeval koostas ta pärimistunnistuse.
- 5 Prantsusmaal pärandideklaratsiooni koostamiseks pöörduti Pariisi (Prantsusmaa) notari SCP ATTAL & Associés' poole.
- 6 BC tasus 2. märtsil 2021 ettemaksena 15 300 eurot Prantsuse notari eeldatava tasu ulatuses, mis arvutati nii Prantsusmaal kui ka Belgias asuva deklareeritava brutopärandi hinnanguliselt koguväärtuselt ehk 2 750 000 eurolt.
- 7 Prantsuse pärandideklaratsioon allkirjastati 18. märtsil 2021 ja esitati 23. märtsil 2021 pädevale registreerimisasutusele.
- 8 Belgia notar Marchant koostas 24. aprillil 2021 Belgias pärandideklaratsiooni, mis hõlmas kogu Prantsusmaal ja Belgias asuvat vara.
- 9 BC tasus Belgia notari tasu, mille suurus oli 16 621,30 eurot ilma maksudeta ning mis arvutati kogu tema saadud brutopärandi ehk 2 838 422,41 euro alusel.
- 10 Prantsuse notar pöördus Tribunal judiciaire de Paris' (Pariisi esimese astme kohus, Prantsusmaa) kohtusekretäri poole, paludes koostada kulude kontrollimise tõendi (*certificat de vérification des dépenses*), millega määrataks kindlaks talle tasumisele kuuluv summa, mis moodustub terve Prantsusmaal deklareeritud

brutovara ehk 2 716 652,41 euro alusel arvatud tasust ja kulude hüvitamiseks mõeldud summast, kokku 14 177,60 eurot.

- 11 Tribunal judiciaire de Paris' (Pariisi esimese astme kohus) kohtusekretär koostas 20. juulil 2022 kulude kontrollimise tõendi, milles ta määras selleks summaks 14 052,61 eurot, jättes välja üksnes koopiakulude hüvitamise ja muutmata Prantsuse notari arvatud tasusummat, mille alus oli kogu brutopärand.
- 12 BC vaidlustas kulude kontrollimise tõendi, saates selleks kättesaamiskinnitusega tähtkirja, mis saabus Tribunal judiciaire de Paris' (Pariisi esimese astme kohus) kantseleisse 24. juunil 2022.
- 13 Pärast mitut kirja, milles paluti esitada oma seisukohad, kutsuti pooled 28. septembri 2023. aasta kohtuistungile.
- 14 Kohtuasja arutamine lükati edasi 7. detsembri 2023. aasta kohtuistungile, kuhu BC ilmus kohale isiklikult ja SCP ATTAL & Associés'd esindas tema nõustaja.
- 15 1. BC viitab oma kirjalikele seisukohtadele, palub kulude kontrollimise tõendi tühistada ning koostada uue tõendi, milles Prantsuse notari tasu arvutatakse võttes aluseks 660 331,87 eurot ehk ainult selle osa brutopärandist, mis asub Prantsusmaal. Sellest tulenevalt palub ta, et tema kasuks mõistetakse välja ettemaksuga enamakstud summa.
15. 2. Ta esitab kaks väidet:
 - a) summa, mille alusel arvutatakse notari tasu, peab olema sama, millelt arvutatakse maksud; Prantsuse-Belgia 20. jaanuari 1959. aasta lepingu kohaselt on Prantsusmaal maksustatav summa üksnes Prantsusmaal asuva vara väärtus,
 - b) kui Prantsuse notari tasu arvutatakse kogu brutopärandi alusel, võtmata arvesse samuti kogu brutopärandilt arvatud tasu Belgia notarile, kes on pärimisasja menetlemiseks territoriaalselt pädev notar, sest pärandaja alaline elukoht oli Belgias, on tegemist kapitali vaba liikumise piiranguga Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artikli 63 tähenduses, sest see vähendab pärandi väärtust.15. 3. BC ei vaidle põhimõtte vastu, et Prantsuse notarile tuleb pärandideklaratsiooni eest tasuda, ta ei nõustu üksnes selle tasu arvutamise alusega ja järelikult ka tasu enda suurusega. Lisaks tasus ta vaidlemata muude Prantsuse notari tehtud toimingute, näiteks omanditunnistuste koostamise eest.
- 16 1. SCP ATTAL & Associés viitab oma kirjalikele seisukohtadele, palub jätta tõendi muutmata ning lisada varem väljajäetud summa 124,99 eurot, mis sisaldab kõiki makse, mis tähendab, et tasumisele kuulub kokku 14 177,60 eurot, mis sisaldab kõiki makse. Lisaks palub ta välja mõista 2400 eurot menetluskulusid.

16. 2. Tema väitel

- a) peab tema tasu arvutamise alus hõlmama kogu pärandvara, ükskõik, kas see asub Prantsusmaal või mõnes muus riigis,
- b) on maksustatav summa tegelikult kogu pärandvara, ükskõik, kas see asub Prantsusmaal või mõnes muus riigis, kuid tasuda tuleb maksud Prantsuse-Belgia lepingu kohaselt üksnes Prantsusmaal asuvalt varalt,
- c) tema tasu, mis arvutatakse kogu Prantsusmaal ja Belgias asuva brutopärandi alusel, kuulub tasumisele.
- 17 17.1. Kohtuasja arutamine määrati 11. jaanuarile 2024, seejärel lükati see edasi 29. veebruarile 2024, et paluda pooltel esitada seisukohti juhuks, kui osutub vajalikuks esitada eelotsuse küsimus BC esitatud väite kohta, et on rikutud ELi toimimise lepingu artiklit 63.
17. 2. BC saatis oma seisukohad e-kirjaga, mis saabus 15. veebruaril 2024, ning väitis selles, et ta pooldab eelotsuse küsimuse esitamist, sest küsimust, kas kahele notarile tasumisel tekkiv kahekordne rahaline koormus on Euroopa Liidu õigusega kooskõlas, on õiguspärane esitada.
17. 3. SCP ATTAL & Associés teatas 28. veebruari 2024. aasta e-kirjaga, et tal ei ole seisukohti esitada, ning palus üksnes seda, et kui eelotsuse küsimus peaks esitatama, siis ei jäetaks sellega seotud kulusid tema kanda, sest tema pole seda palunud.
- 18 Asja arutamine lükati edasi 4. aprillile 2024.

II- Kohaldatav liikmesriigi õigus ja kohtupraktika*Taotluse menetluslik raamistik*

- 19 Tasu suurust määrav kohtunik (*juge taxateur*) on esimese astme kohtu president või tema volitatud kohtunik. Ta on pädev lahendama vaidlusi tsiviilkohtumenetluse seadustiku (code de procédure civile) artiklis 695 nimetatud kulude kontrollimise tõendite üle sama seadustiku artiklites 704–718 ette nähtud korras. Samuti on tal pädevus õigussüsteemi osaliste (*auxiliaires de justice*) või ametiisikute (*officiers publics*) või avalik-õigusliku ameti kandjate (*officiers ministériels*) tasu puudutavate vaidluste lahendamiseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 719–721 ette nähtud korras, milles on ette nähtud otse kohtusse pöörduda.
- 20 Notar on ametiisik ja avalik-õigusliku ameti kandja, kelle õiguslik seisund on kindlaks määratud 2. novembri 1945. aasta notariaadimäärusega nr 45-2590 (ordonnance n° 45-2590 du 2 novembre 1945 relative au statut du notariat).

- 21 Äriseadustiku (code de commerce) artikli L444-1 kohaselt võib notarile makstav summa koosneda:
- notari tasust ehk reguleeritud tasumäärast, mis kehtestatakse õigusaktiga toimingute eest, mille alal on sel õigussüsteemi osalisel monopol,
 - honorarist, mille võib kliendiga vabalt kokku leppida teenuste eest, mida see õigussüsteemi osaline osutab teiste kutsealade esindajatega konkureerides.
- 22 Notariaaltoimingud, mille eest makstakse notari tasu, on loetletud äriseadustiku artikli R444-3 punktile 1 lisatud tabelis 5.
- 23 Notar võib äriseadustiku artikli R444-12 alusel nõuda ka tema kantud kulude hüvitamist kas nende tegelikus ulatuses või kindlas summas. Need kulud on loetletud äriseadustiku artikli R444-3 punktis 2 viidatud lisa artikli 4-8 punktis 6.
- 24 Notari tasud on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 695 punkti 6 kohaselt menetluskulud ning sama artikli punkti 5 alusel on seda ka tema kulude hüvitamiseks ette nähtud summad.
- 25 Menetluskuludega seotud probleemide korral võivad pooled või õigussüsteemi osaline pöörduda pädeva kohtu kohtusekretäri poole, kes kontrollib nende summat ja väljastab tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 704 ja 705 alusel kulude kontrollimise tõendi. Pädev kohus määratakse kindlaks tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 52 kohaselt: see on kas kohus, kelle menetluse raames menetluskulud on tekkinud, või kui kulude, tasude ja kuluhüvitiste nõudeid ei ole tekkinud ainult ühes menetluses, siis see kohus, kelle tööpiirkonnas õigussüsteemi osaline oma ülesandeid täidab.
- 26 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 708 ja 709 kohaselt saab kulude kontrollimise tõendi vaidlustada: kohtu president või tema volitatud kohtunik lahendab selle vaidluse, tehes pärast poolte seisukohtade saamist või nende küsimist tasu kohta määruse. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 712 alusel võib see kohtunik suunata selle nõude arutamise kohtuistungile.
- 27 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 710 ja 711 kohaselt teeb kohus tasunõude ja kulude hüvitamise nõuete kohta otsuse, tehes vajalikud ümberarvutused kas või omal algatusel ja sedastades summad, mis on juba ette makstud.

Kohaldatavad sisulised õigusaktid

- 28 Pärandi deklareerimise kohustus on kehtestatud üldise maksuseadustiku (code général des impôts) artikliga 800 ja seda peavad tegema pärijad. Tegemist on maksuhalduri teavitamisega, et ta saaks arvutada pärandilt tasumisele kuuluvad maksud, ja see peab hõlmama andmeid pärandvara, selle hulka kuuluvate kohustuste ning pärijate isiku kohta.

- 29 Üldise maksuseadustiku (code général des impôts) artiklite 800 ja 802 kohaselt peab pärandideklaratsioon olema üksikasjalik ja ammendav, hõlmates nii Prantsusmaal kui ka välismaal asuvat vara vastavalt üldise maksuseadustiku artiklis 750ter ette nähtud territoriaalsuse põhimõttele (vt ametlik maksuüldleht (bulletin officiel des impôts) BOI-ENR-DMTG-10-50-70-17/03/2014, mille SCP ATTAL & Associés esitas tõendina nr 4).
- 30 Prantsusmaa ja Belgia sõlmisid 20. jaanuaril 1959 maksulepingu, milles on ette nähtud mehhanism emmas-kummas riigis tasutud maksu arvessevõtmiseks, et vältida topeltnmaksustamist.
- 31 Kui pärandi suurus on üle 5000 euro või pärand hõlmab kinnisasja, on notari poole pöördumine kohustuslik. Rahandus- ja finantsseadustiku (code monétaire et financier) artikkel L312-1-4 lubab pärijal pärandaja kontod sulgeda ja saada sealt väljamakse, esitades oma pärijastaatuse tõendamiseks kõigi pärijate allkirjastatud tõendi, et pärand ei sisalda kinnisvara, kui summa on alla 5000 euro; see summa on sätestatud rahandus- ja finantsseadustiku artikli L312-4-1 alusel antud 7. mai 2015. aasta määruses. Muudel juhtudel on kohustuslik esitada notari koostatud dokument pärija tuvastamise kohta (*acte de notoriété*), et tõendada tsiviilseadustiku artikli 730-1 kohaselt oma pärijastaatust, ning notari sekkumine on kohustuslik ka siis, kui pärand hõlmab kinnisvara, sest vara ülemineku teeb asjaomases kinnistusosakonnas (Service de Publicité Foncière) asuvas katastritoimikus teatavaks notar (4. jaanuari 1955. aasta dekreet nr 55-22 kinnistusraamatu reformi kohta (décret n° 55-22 du 4 janvier 1955 portant réforme de la publicité foncière), artikkel 4).
- 32 Pärandideklaratsioon on äriseadustiku artikli R444-3 punktis 1 viidatud lisa artiklis 4-7 antud notariaaltoimingute tabeli 5 reas 8 nimetatud dokument.
- 33 Pärandideklaratsiooni eest ette nähtud tasumäär on ette nähtud äriseadustiku artiklis A444-63. Notari tasu pärandideklaratsiooni eest arvutatakse proportsionaalselt kogu brutopärandiga järgmiselt:
- 0–6500 eurot: 1,548%,
 - 6500–17 000 eurot: 0,851%,
 - 17 000–30 000 eurot: 0,580%,
 - üle 30 000 euro: 0,426%.
- 34 Prantsuse kohtupraktika kohaselt ei pea summa, mille põhjal arvutatakse maksusumma, langema kokku notari tasu arvutamise alusega: BC viidatud kohtuasjas jättis Cour de cassation (Prantsusmaa kassatsioonikohus) muutmata Cour d’appel de Versailles’ (Versailles’ apellatsioonikohus) esimese presidendi otsuse, milles viimane tuvastas, et maksustatav summa langeb notari tasu arvutamise alusega kokku, tegemata sellest aga üldkohaldatavat reeglit (kassatsioonikohtu kaubanduskolleegiumi 4. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas

nr 10-20.218). Vastupidi, Cour de cassation (kassatsioonikohus) sai asuda seisukohale, et need kaks summat ei pruugi kokku langeda, sest notari tasu tuleb arvutada kogu brutopärandi alusel, ilma et kohustusi peaks maha arvama, isegi kui pärandimaksu arvutamisel arvatakse kohustused maha (kassatsioonikohtu 1. tsiviilkolleegiumi 6. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas nr 93-21.108).

III- Euroopa Liidu õigus

- 35 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõike 1 kohaselt on kõik kapitali liikumise piirangud liikmesriikide vahel ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel keelatud.
- 36 ELTL artikli 63 lõikes 1 ette nähtud kapitali vaba liikumise põhimõte tuleneb Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 67 lõikest 1, mis algses redaktsioonis kohustas liikmesriike kaotama järk-järgult liikmesriikide residentidele kuuluva kapitali liikumise piirangud ning lõpetama diskrimineerimise poolte kodakondsuse, elukoha või kapitali investeerimiskoha alusel.
- 37 Nõukogu 24. juuni 1988. aasta direktiivis 88/361/EMÜ Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 67 rakendamise kohta on artiklis 1 ette nähtud, et selle direktiivi I lisas loetletud liikmesriikides elavate isikute vahelise kapitali liikumise piirangud kaotatakse. Selle direktiivi I lisa XI jao punkti D kohaselt on pärandid ja annakud isiklikku laadi kapitali liikumine.
- 38 Oma 30. juuni 2016. aasta kohtuotsuse (C-123/15, ECLI:EU:C:2016:496) punktis 16 asus Euroopa Liidu Kohus seisukohale, et „Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast [nähtub], et pärimine, mis kujutab endast pärandajast järelejäänud vara üleminekut ühele või mitmele isikule, on kapitali liikumine ELTL artikli 63 tähenduses, välja arvatud juhul, kui selle olulised asjaolud jäävad ühe liikmesriigi piiridesse (vt selle kohta kohtuotsused, 23.2.2006, van Hilten-van der Heijden, C-513/03, EU:C:2006:131, punktid 39–42; 17.1.2008, Jäger, C-256/06, EU:C:2008:20, punktid 24 ja 25; 17.10.2013, Welte, C-181/12, EU:C:2013:662, punktid 19 ja 20, ning 3.9.2014, komisjon vs. Hispaania, C-127/12, ei avaldata, EU:C:2014:2130, punktid 52 ja 53)“.
- 39 Oma 26. mai 2016. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Kreeka (C-244/15, EU:C:2016:359) otsustas Euroopa Liidu Kohus, et pärimisega seoses nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et „ELTL artikli 63 kohaselt on kapitali liikumiste piirangutena keelatud meetmed, mis vähendavad niisuguse pärandaja pärandi väärtust, kes elab mõnes teises liikmesriigis kui liikmesriik, kus vara asub ja kus pärandamise teel vara üleminek on maksustatav (vt eelkõige kohtuotsused, 11.12.2003, Barbier, C-364/01, EU:C:2003:665, punkt 62; ning 17.10.2013, Welte, C-181/12, EU:C:2013:662, punkt 23 [...])“.
- 40 Pärandi väärtuse vähenemine liikmesriigi õigusnormide kohaldamise tõttu on seega kapitali vaba liikumise piirang. Oma 23. veebruari 2006. aasta kohtuotsuses

van Hilten-van der Heijden (C-513/03, EU:C:2006:131) leidis Euroopa Kohus punktis 44, et: „*asutamislepingu artikli 73b lõikega 1 keelatud kapitali liikumist piiravad meetmed on sellised, mille tõttu liikmesriigi mitteresidendid võivad hoiduda investeringute tegemisest selles liikmesriigis või residendid investeringute tegemisest teises liikmesriigis või pärandi puhul sellised, mille tõttu väheneb selle isiku pärandi väärtus, kes elab teises liikmesriigis kui selles, kus asub tema vara, ja mis maksustavad nende asjade pärimise*“ (vt ka Euroopa Kohtu 17. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Yvon Welte vs. Finanzamt Velber, C-181/12, EU:C:2013:662, punktid 25 ja 26; 11. septembri 2008. aasta kohtuotsus Eckelkamp, C-11/07, EU:C:2008:489, punktid 41–45).

- 41 Samuti on Euroopa Liidu Kohus otsustanud, et ebasoodsam maksustamine, mis võib pärssida mittresidentide soovi omandada või säilitada kinnisvara või investeringuid mõnes liikmesriigis, on kapitali vaba liikumise piirang (vt Euroopa Kohtu 31. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Ulrich Schröder vs. Finanzamt Hameln, C-450/09, EU:C:2011:198, punktid 32 ja 33; 12. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik, C-110/17, EU:C:2018:250, punkt 40; 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus Verest ja Gerards, C-489/13, EU:C:2014:2210, punkt 21).
- 42 ELTL artikli 65 lõikes 1 on sätestatud kapitali vaba liikumise põhimõtte erandid:
- artikli 65 lõike 1 punkt a lubab liikmesriikidel „*kohaldada oma maksuseaduste vastavaid sätteid, mis eristavad maksumaksjaid nende elukoha või nende kapitali investeerimise koha põhjal*“;
 - artikli 65 lõike 1 punkt b lubab liikmesriikidel „*võtta kõiki vajalikke meetmeid, et takistada siseriiklike õigusnormide rikkumist, eriti maksustamise ja rahaasutuste usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve alal, või kehtestada kapitali liikumise deklareerimise kord haldamiseks vajalike või statistiliste andmete saamiseks, või võtta meetmeid, mis on õigustatud avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohalt*“.
- 43 Tasub lisada, et artikli 65 lõikes 1 ette nähtud meetmed ei tohi sama artikli lõike 3 kohaselt kujutada endast suvalise diskrimineerimise vahendit ega varjatud piirangut kapitali vabale liikumisele.
- 44 Euroopa Liidu Kohus on tõlgendanud ELTL artikli 65 lõike 1 punktis a maksustamiseks ette nähtud erandit kitsalt nii, et liikmesriikide õigusnormid, mis eristavad maksumaksjaid nende elukoha või nende kapitali investeerimise koha põhjal, ei ole ELTL artikliga 63 automaatselt kooskõlas, kuna seda erandit ennast piirab artikli 65 lõige 3, milles on sätestatud, et riigisisese õigusnormid ei tohi kujutada endast suvalise diskrimineerimise vahendit ega varjatud piirangut kapitali vabale liikumisele (vt Euroopa Kohtu 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus Euroopa Komisjon vs. Saksamaa Liitvabariik, C-211/13, EU:C:2014:2148, punktid 45 ja 46; 8. juuni 2016. aasta kohtuotsus Sabine Hünnebeck vs. Finanzamt Krefeld, C-479/14, EU:C:2016:412, punktid 50–53).

- 45 Erinev kohtlemine on lubatud üksnes olukordades, mis ei ole objektiivselt sarnased, või kui see on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga (vt Euroopa Kohtu 30. juuni 2016. aasta kohtuotsus Max-Heinz Feilen, C-123/15, EU:C:2016:496, punktid 25 ja 26; 3. septembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-127/12, punkt 73; 6. juuni 2000. aasta kohtuotsus Verkooijen, C-35/98, punkt 43; 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Manninen, C-319/02, EU:C:2014:2130, punkt 29; 8. septembri 2005. aasta kohtuotsus Blanckaert, C-512/03, EU:C:2005:516, punkt 42; 17. septembri 2009. aasta kohtuotsus Glaxo Wellcome, C-182/08, EU:C:2009:559, punkt 68).
- 46 Mis puutub artikli 65 lõike 1 punktis b ette nähtud erandisse, siis märkis Euroopa Kohus oma 21. mai 2019. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Ungari, C-235/17, EU:C:2019:432, punktis 103 veel kord, et „*kuna ELTL artikli 65 lõike 1 punkt b teeb erandi kapitali vaba liikumise aluspõhimõttest, tuleb seda tõlgendada kitsalt (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus SEGRO ja Horváth, C-52/16 ja C-113/16, EU:C:2018:157, punkt 96 [...])*“.
- 47 Euroopa Liidu Kohtul oli oma 18. juuni 2020. aasta kohtuotsuses Euroopa Komisjon vs. Ungari, C-78/18, EU:C:2020:476, kus komisjoni toetas Rootsi Kuningriik, punktis 76 võimalus väljendada seisukohta, et „*Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtuvalt saab kapitali vaba liikumist piirav riiklik meede olla lubatud üksnes tingimusel, et esiteks on see põhjendatud mõne ELTL artiklis 65 nimetatud põhjusega või ülekaaluka üldise huviga, ja teiseks järgib see proportsionaalsuse põhimõtet, mis tähendab, et meede on sobiv, et tagada taotletava eesmärgi saavutamine ühtselt ja süstemaatiliselt, ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt selle kohta 21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari (põllumajandusmaa kasutusvaldus), C-235/17, EU:C:2019:432, punktid 59–61 [...])*“.
- 48 Nii peab artikli 65 lõike 1 punkti b tähenduses vajaliku meetme eesmärk olema takistada riigisiseste õigusnormide rikkumist (vt 2. märtsi 2023. aasta kohtuotsus AS Private Bank, A, B ja Unimain Holdings LTD vs. Finantsu un kapitála tirgus komisija, C-78/21, EU:C:2023:137, punkt 60).
- 49 Kapitali liikumise deklareerimise kord, mille eesmärk on haldamiseks vajalike või statistiliste andmete saamine, või avaliku korra või julgeolekuga põhjendatud meetmed peavad järgima „*proportsionaalsuse põhimõtet, mis tähendab nõuet, et need on taotletava legitiimse eesmärgi saavutamiseks sobivad ega lähe kaugemale, kui on selle saavutamiseks vajalik (vt selle kohta 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus SEGRO ja Horváth, C-52/16 ja C-113/16, EU:C:2018:157, punktid 76 ja 77 [...])*“ (Euroopa Kohtu 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Lu Zheng vs. Ministerio de Economía y Competitividad, C-190/17, EU:C:2018:357, punkt 37).
- 50 Lõpuks viitab BC Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrusele nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, mille kohaselt saab

vaidlustamise korral määrata kindlaks, kelle kohtualluvusse vaidlus kuulub ja millise riigi õigust kohaldada. XY pärandi asjus ei olnud siiski vaja ühtki vaidlust lahendada ning notar ei täitnud kohtulikku ülesannet, mis paistab selle määruse kohaldamise välistavat.

IV- Vaidluse lahendamiseks vajalikud eelotsuse küsimused

51 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 267 on sätestatud, et „*Euroopa Liidu Kohus on pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad:*

a) aluslepingute tõlgendamist;

b) liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist.

Kui selline küsimus antakse liikmesriigi kohtusse, võib see kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, taotleda sellekohast eelotsust kohtult.

Kui mingi niisugune küsimus kerkib üles poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, siis peab nimetatud kohus saatma asja kohtusse.

Kui niisugune küsimus tõusetub liikmesriigi kohtus poolelioleva kohtuasja käigus seoses kinnipeetava isikuga, teeb kohus otsuse võimalikult kiiresti“.

52 Käesoleval juhul on XY pärandil seos kahe liikmesriigi, Prantsusmaa ja Belgia, kus pärandajale kuulus vallas- ja kinnisvara. Pärandaja elas Belgias, samas kui tema ainus pärija elab Prantsusmaal ja vara asub mõlemas liikmesriigis. Tema pärand põhjustab seega isikliku laadi kapitali liikumist, mis hõlmab kaht Euroopa Liidu liikmesriiki.

53 Tema pärijal BC-I on seadusest tulenev kohustus kasutada maksuõigusnormide kohaselt nõutava Prantsuse pärandideklaratsiooni koostamiseks notari abi, sest pärandi väärtus on suurem kui 5000 eurot ja see hõlmab kinnisvara. See Prantsuse pärandideklaratsioon peab hõlmama kogu pärandaja vara, nii Prantsusmaal kui ka Belgias asuvat.

54 Ka Belgias esitas ta pärandideklaratsiooni, mille oli koostanud Belgia notar.

55 BC tasus Prantsusmaal pärandimaksud, mille suurus arvutati üksnes Prantsusmaal asuva vallas- ja kinnisvara alusel, seejärel tasus ta Belgias pärandimaksud, mille suurus arvutati küll kogu Prantsusmaal ja Belgias asuva kinnis- ja vallasvara alusel, kuid Prantsusmaal tasutud maks arvati sellest Prantsuse-Belgia 20. jaanuari 1959. aasta maksulepingu kohaselt maha. Niisiis saab seda lepingut kohaldades tulemuslikult vältida üht kapitali vaba liikumise takistust, sest selle abil hoitakse ära pärandvara topeltmaksustamine.

- 56 Veel maksis BC Belgia notarile tasu, mis arvutati kogu brutopärandi alusel, lisaks sellele tegi ta Prantsuse notarile ettemakse, mis arvutati tasu määramise kava kohaselt samuti kogu brutopärandilt ehk nii Prantsusmaal kui ka Belgias asuvalt kinnis- ja vallasvaralt (vt BC tõend nr 4).
- 57 Prantsuse notar väidab, et Prantsuse õiguse kohaldamine võimaldab tal üldise maksuseadustiku artikli 800 ja äriseadustiku artikli A444–63 kohaselt arvutada oma tasu kogu brutopärandi alusel, olenemata sellest, kas see asub Prantsusmaal või mujal. Sellest lähtuvalt esitas ta ka arve oma tasu kohta.
- 58 Niiviisi väheneb BC saadud pärandi väärtus notari tasu võrra, mis arvutatakse kogu brutopärandi alusel, ning see võib takistada kapitali vaba liikumist.
- 59 Seetõttu soovib siinne kohus teada, millised järeldused tuleks teha sellest õiguslikust olukorrast, mis võib pärssida ühe liikmesriigi residendi investeeringuid teistesse liikmesriikidesse, arvestades eespool viidatud Euroopa Liidu Kohtu praktikat.
- 60 **Küsimus nr 1:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui kahe Euroopa Liidu liikmesriigi notaritele, kelle poole on pöördutud neis kahes liikmesriigis asuva vara pärimise asjas, on kummalegi ette nähtud tasu, mida kumbagi arvutatakse kogu brutopärandi alusel, võtmata arvesse teisele notarile makstavat tasu, ning notari sekkumist nõuab seadus?
- 61 **Küsimus nr 2:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui tasu notarile, kelle sekkumist kahes Euroopa Liidu liikmesriigis asuva vara pärimise asjas nõuab seadus, arvutatakse kogu brutopärandi, mitte ainult tema asukohaliikmesriigis asuva brutovara alusel?
- 62 Järgmiseks, kuigi pärandi deklareerimise kohustus on kehtestatud maksuõigusnormides, ei ole notari tasu ise maks. Ei riigisisestes õigusnormides ega Prantsuse-Belgia lepingus ei ole ette nähtud, et notari tasu arvutamise alus on sama summa, millelt arvutatakse maksu. Prantsuse kohtupraktika kohaselt ei pruugi summa, mille alusel arvutatakse notaritasu, maksu arvutamise alusega tingimata kokku langeda.
- 63 Selle valdkonna arutelu praeguses etapis ei peeta õigusnorme, milles on ette nähtud pärandideklaratsiooni koostava notari tasu arvutamise meetod, iseenesest artikli 65 lõike 1 punktis a ette nähtud erandite hulka kuuluvaks.
- 64 Sellegipoolest on notari sekkumine ette nähtud maksuõigusnormides ning kujutab endast nähtavasti tingimust, mis on nõutav Prantsuse-Belgia 20. jaanuari 1959. aasta lepingu kohaldamiseks, mis väldib tänu topeltmaksustamise ärahoidmisele tulemuslikult üht eraldi takistust kapitali vabale liikumisele.
- 65 Selles kontekstis on Euroopa Liidu Kohtul varem olnud võimalus otsustada selliste maksuõigusnormide kohaldamise üle, mille tagajärjel väheneb pärandi

väärtus, kuid mitte notarile, ametiisikule ja avalik-õigusliku ameti kandjale makstava tasu üle, millel on sama tagajärg, kusjuures notari sekkumine on kohustuslik, kui pärandvara väärtus on üle 5000 euro või see pärand hõlmab kinnisvara.

- 66 Põhikohtuasjas käsitletavaid õigusnorme võib seega analüüsida ka kui erandit, nimelt kui maksuseaduste „vastavaid sätteid“ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 65 lõike 1 punkti a tähenduses.
- 67 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib seega teada, milline on selle liidu õiguses ette nähtud erandi ulatus.
- 68 **Küsimus nr 3:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 ja artikli 65 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kui kahele notarile, kelle poole on pöördutud ühes ja samas pärimisasjas, on kummalegi ette nähtud tasu, mida kumbagi arvutatakse kogu brutopärandi alusel, mis asub kahes Euroopa Liidu liikmesriigis, võib see kujutada endast nende riikide „maksuseaduste vastavaid sätteid“ ning seega erandit esimesena viidatud õigusnormis ette nähtud keelust kapitali liikumist piirata, kui notari sekkumist nõuab seadus?
- 69 Viimaks olgu märgitud, et notari tasu arvutamise meetodit kehtestavatel õigusnormidel ei ole iseenesest ei rikkumiste takistamise ega kapitali liikumise deklareerimise eesmärki ning need ei paista olevat põhjendatud avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohalt.
- 70 Ent notari sekkumine on nõutav siiski selleks, et maksuhaldur saaks andmeid, mille põhjal arvutada pärandilt võetavaid makse, ning selle eesmärk võib küll olla maksunormide rikkumiste ärahoidmine.
- 71 Selle valdkonna arutelu praeguses seisus ei ole Euroopa Kohus käsitlenud notari tasustamist kontekstis, kus see tasu tuleneb õigusnormidest, mille eesmärk võib olla maksunormide rikkumiste ärahoidmine, või õigusnormidest, milles on halduslikel või statistilistel eesmärkidel ette nähtud kapitali liikumise deklareerimise kord.
- 72 Seetõttu soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, milline on selle erandi ulatus.
- 73 **Küsimus nr 4:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 ja artikli 65 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kui kahele notarile, kelle poole on pöördutud ühes ja samas pärimisasjas, on kummalegi ette nähtud tasu, mida kumbagi arvutatakse kogu brutopärandi alusel, mis asub neis kahes Euroopa Liidu liikmesriigis, võib see kujutada endast maksuõigusnormide rikkumise takistamiseks vajalikku meetet või haldamiseks vajalike või statistiliste andmete saamiseks vajalikku kapitali liikumise deklareerimise korda, seega erandit esimesena viidatud õigusnormis ette nähtud keelust kapitali liikumist piirata, kui notari sekkumist nõuab seadus?

- 74 Menetlus tuleb peatada, kuni Euroopa Kohus on neile eelotsuse küsimustele ELTL artikli 63 lõike 1 ja artikli 65 lõike 1 punktide a ja b tõlgendamise kohta vastuse andnud.

V - ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES

Kohtunikuna, kes on saanud tasu suuruse määramise volituse, otsustan võistlevas menetluses tehtud vahemäärusega, mis tehakse teatavaks kohtukantselei kaudu,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 267,

PALUDA Euroopa Liidu Kohtul vastata järgmistele eelotsuse küsimustele.

- **Küsimus nr 1:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui kahe Euroopa Liidu liikmesriigi notaritele, kelle poole on pöördutud neis kahes liikmesriigis asuva vara pärimise asjas, on kummalegi ette nähtud tasu, mida kumbagi arvutatakse kogu brutopärandi alusel, võtmata arvesse teisele notarile makstavat tasu, ning notari sekkumist nõuab seadus?

- **Küsimus nr 2:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui tasu notarile, kelle sekkumist kahes Euroopa Liidu liikmesriigis asuva vara pärimise asjas nõuab seadus, arvutatakse kogu brutopärandi, mitte ainult tema asukohaliikmesriigis asuva brutovara alusel?

- **Küsimus nr 3:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 ja artikli 65 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kui kahele notarile, kelle poole on pöördutud ühes ja samas pärimisasjas, on kummalegi ette nähtud tasu, mida kumbagi arvutatakse kogu brutopärandi alusel, mis asub kahes Euroopa Liidu liikmesriigis, võib see kujutada endast nende riikide „maksuseaduste vastavaid sätteid“ ning seega erandit esimesena viidatud õigusnormis ette nähtud keelust kapitali liikumist piirata, kui notari sekkumist nõuab seadus?

- **Küsimus nr 4:** kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 63 lõiget 1 ja artikli 65 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kui kahele notarile, kelle poole on pöördutud ühes ja samas pärimisasjas, on kummalegi ette nähtud tasu, mida kumbagi arvutatakse kogu brutopärandi alusel, mis asub neis kahes Euroopa Liidu liikmesriigis, võib see kujutada endast maksuõigusnormide rikkumise takistamiseks vajalikku meetet või haldamiseks vajalike või statistiliste andmete saamiseks vajalikku kapitali liikumise deklareerimise korda, seega erandit esimesena viidatud õigusnormis ette nähtud keelust kapitali liikumist piirata, kui notari sekkumist nõuab seadus?

PEATADA poolte nõuete arutamine, kuni Euroopa Liidu Kohus on esitanud eelotsuse küsimustele vastanud,

[...]